זון אויפגאנג — 6.56.
זון אונטערגאנג — 5.29.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

אידישע וואכרט

THE ISRAELITE PRESS

וועטער:
טיילוויז וואלקנדיק, קיל

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 205. Winnipeg, Tuesday Oct. 21, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דינסטאג, כט׳ תשרי, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
OCT 28 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

נייע בריטישע פאָליטיק אין ארץ-ישראל איז דער שווערסטער קלאַפּ פאַר׳ן ציוניזם

אידן וועלן פאַקטיש מער ניט טאָרן קויפן קיין באָדן און אימיגראַציע וועט שטרייגן קאַנטראָלירט ווערן

דר. ווייצמאַן און ציוניסטישע עקזעקוטיווע אנאָנסירן זייער רעזיגנאַציע

סימפסאָנס באריכט קריטיקירט אויפן שאַרפסטן אופן די ביז איצטיקע ציוניסטישע פאָליטיק. — זאָגט אז אין ארץ-ישראל איז ניטאָ געגנוג באָדן פאַר אראבער אליין. — געזעצגעבערישער ראט פון 22 מיטגלידער, 10 פון זיי באשטימט פון דער רעגירונג, וועט געגרינדעט ווערן

סימפסאָן רעקאָמענדירט אָפּשטעל פון אימיגראַציע ביז צענזוס

לאנדאן, אקט. 21 (איטא). — די אפיציעלע דערקלערונג פון דער ווייטערדיקער בריטישער פאָליטיק אין ארץ-ישראל, באַזירט אויף לארד סימפסאנס באריכט, איז דער שווערסטער קלאַפּ וואס דער ציוניזם האט געהאט זינט דער באלפור דעקלאַראַציע.

דער סך-הכל פון דער דערקלערונג איז דער פאלגנדיקער:

די גרינדונג פון א לעגיסלאטיוון ראט אין ארץ-ישראל און א רעגירונגס קאנטראל איבער דעם גאנצן באדן וואס ווערט טראנספערירט, זיינען די צוויי וויכטיקסטע שטריכן פון דער דערקלערונג, וועלכע די רעגירונג האט געמאכט "אין אנקלאנג מיט טשווירטשילס וויסן פאפיר פון 1922"

די געזעצגעבערישע קערפּער־שאפט

די דערקלערונג שלאגט פאר די גרינדונג פון א געזעצגעבערישער קערפּערשאפט פון 22 מיטגלידער, אונטער דער פארזיצערשאפט פון׳ם היי־קאמישאנער. 12 פון די מיטגלידער וועלן זיין אויסגעקליבן פון דער באפעלקערונג, און 10 וועלן זיין רעגירונגס באאמטע. באשטימט פון דער רעגירונג.

די דאזיקע מיטגלידער וועלן צוזאמענשטעלן דעם ראט, וועלכער, לויט דער דערקלערונג, "דארף זיין פון באזונדערע נוצן צו דעם אראבישן טייל פון דער באפעלקערונג, וועלכע האט ניט ביי איצטיקן מאמענט קיין קאנסטיטוציאנעלע מיטלען אויסצודריקן אירע מיינונגען איבער די סאציאלע און עקאנאמישע פראגן פאר דער רעגירונג".

די דערקלערונג באטאנט, אז די אראבישע פארטרעטער וועלן זיין אין א לאגע ניט בלויז צו פרעזענטירן די פראגן וואס זיינען זיי נוגע, נאר זיי וועלן זיך אויך באטייליקן אין די דיסקוסיעס איבער די דאזיקע פראגעס.

אזוי ווי א פארזוך צו גרינדן אזא קערפּערשאפט איז שוין דורכגעפאלן פריער, ווארנט די דערקלערונג, אז כדי אויסצומיידן א דורכאל ווי אין 1923, ווען די אראבער האבן באיקאטירט די וואלן, וועלן אנגענומען ווערן שריט צו באשטימען די ניט־אפיציעלע מיטגלידער, אויב איינער פון דער רעגירונג פאר דער אגריקולטורעלער אנטוויקלונג פונ׳ם לאנד, זאגט די דערקלערונג:

"די רעגירונג אנערקענט, נאך דער אונטערזוכונג געמאכט פון לארד סימפסאן, אז א מעטאדישע אנטוויקלונג אויף דעם געביט איז טאקע נויטיק, כדי צו פארזיכערן דעם בעסערן געבריוך פון׳ם באדן. אזוי אבער ווי עס קאנען ניט דערגרייכט ווערן קיין געהאריקע רעזולטאטן סיידן דורך יאגן פון ארבעט, איז עס זייער דערפריינענד, וואס די אידישע ארגאניזאציעס האבן דערווייל אין זייער באזיץ גרויסע רעזערוון פון באדן, וואס זיינען נאך ניט באזעצט און ניט אנטוויקלט, און זייער ארבעט קאן אנגיין ווייטער אז איבעריריס, בעת אלגעמיינע שריט פאר דער אנטוויקלונג פונ׳ם לאנד וועלן אויסגעארבעט ווערן, פון וועלכע סיי די אידן און סיי די אראבער וועלן גלייך געניסן".

אזוי לאנג׳ווי די רעזולטאטן זיינען נאך ניט דערגרייכט געווארן, זאגט די דערקלערונג, וועט ד׳ רעגירונג מוזן אנהאלטן א פולשטענדיקן קאנטראל איבער דער טראנספערירונג פון וועלכן ס׳איז באדן, זאגט די דערקלערונג, און אזא טראנספערירונג וועט דערלייבט ווערן נאר דאן, ווען דאס זאל ניט שטערן די פלענער פון דער רעגירונג פאר דער אגריקולטורעלער אנטוויקלונג.

סימפסאָנס באריכט רעקאָמענדירט אָפּשטעל פון אימיגראַציע ביז׳ן צענזוס

לארד סימפסאן דריקט אויס אפרדראס, וואס א טייל פון די וואסערן וואס זיינען נויטיק פאר אירריגאציע נעפינען זיך אין די הענט פון קאנצעסיאנערן, — מיינענט, אז ער רעקאמענדירט אז שריט זאלן אנגענומען ווערן צו פארזיכערן צופרידנשטעלונג מיט די קאנקעסיאנערן פאר דער אנטוויקלונג פונ׳ם לאנד, רעקאמענדירנדיק אויך אז פאר דעם צוועק זאל באשטימט ווערן א ספעציעלע קאמיסיע. וואס זאל באשטיין פון איין בריטישער, איין אראבער און איין אידן.

לארד סימפסאן רעקאמענדירט אויך, אז אנשטאט אויפצושטעלן אן איינענע אנדער קולטורעלע עקספערימענטאלע סטאנציע, זאל די רעגירונג שטיצן די סטאנציע פון דער אידישער אגענטור אדער פונ׳ם העב־רייאישן אוניווערסיטעט.

פאָדערט מיטאַרבעטערשאַפט פון אידישער אגענטור

לארד סימפסאן באטאנט כסדר די וויכטיקייט פון מיטארבעטערשאפט צווישן דער אידישער אגענטור און דער רעגירונג, באזונדערס אין דיר ארבעט פאר איינגעדרעט קאלאניזאציע, כאטש ער אנערקענט, אז די הויפּט געווינער פון דער ארבעט וועלן זיין די אראבער.

צום שלוס באטאנט לארד סימפסאן די שוועריקייטן פונ׳ם מאנדאט, באזונדערס פון פונקט זעקס, באטאנגענדיק, אז ס׳איז נויטיק צו אנטוויקלען דאס גאנצע לאנד, און ניט בלויז טייל פונ׳ם לאנד, צו דערמעגלאכן א גרעסערע קאלאניזאציע.

נאך דער פולשטענדיקער רעזאנאנזירונג פון דער גאנצער לאנדווירטשאפט, גלייכט לארד סימפסאן, וועט מעגלאך זיין צו באוועגן אין פאלעסטינע נאך ארום צוואנציק טויזנט קאלאניסטן פון דרייסיק.

אדער מער פון זיי וועלן צוליב וועלכער ס׳איז אורזאך ניט אויסגעקליבן ווערן צוליב דער ניט־באטייליקונג פון וועלכן עס איז טייל פון דער באפעלקערונג אדער צוליב וועלכער ס׳איז אנדער אורזאך.

דער פלאן פונ׳ם ראט פארזארגט, אז דער הייקאמישאנער זאל אנהאלטן זיין מאכט צו פארזיכערן אז די מאנדאטן מאכט זאל קאנען דורכפירן אירע פארפליכטונגען צו דער פעלקערבונד.

די לאנד פאָליטיק

די דערקלערונג באהויפּטעט, אז אין פאלעסטינע זיינען ניטאָ פאקטיש קיין פרייע רעגירונגס לענדערייען, אויסער אומבאדייטנדיקע שטחים, וואס וואלטן געקאנט אויסגענוצט ווערן פאר אידישער קאלאניזאציע. כאטש די רעגירונג האט תביעות אויף באדייטנדיקע שטחים לאנד, זיינען אבער די דאזיקע שטחים איצט באעצט פון בארבאישע פויערס, און מען קאן זיי דערפאר ניט באנוצן פאר אידישער קאלאניזאציע, ווען אפילו דער רעגירונג זאל צוגיינען צו דערווייזן אירע רעכט אויפ׳ן לאנד.

דער רעגירונגס דערקלערונג באטאנט, אז פאלעסטינע פארמאגט ניט קיין 10 אדער 11 מיליאן דונאם באדן פאסיק פאר קולטיווירונג, ווי עס איז פריער אפיציעל אנגעשאצט געווארן, נאר בלויז 6,500,000 דונאם, לויט לארד סימפסאנס אפשאצונג. ווי דאס, זאגט דער דערקלערונג, איז ניט גענוג פאר די אראבער אליין, וועלכע נויטיקן זיך אין אכט מיליאן דונאם לויט סימפסאנס באריכט, אז לויטעט, אז יעדע אראבישע פאמיליע מוז האבן 100 דונאם באדן.

"אראבער האָבן גאָרנישט ניט געגאָסן פון ציוניסטישער קאָלאָניזאַציע"

די דערקלערונג ציט דורך א לייניע צוויי שען די מעמאָרן באנוצט פון דער פאלעסטינער אידישער קאלאניזאציע געזעלשאפט און פון די מעטארן פון קאלאניזאציע וואס די ציוניסטישע אגענטור האבן געבראכט צו די אראבער האבן, ביי דער רעגירונג ווען ד׳ רעגירונג מוזן אנהאלטן זיך צו זיין ניט איבערצייגנדיק, אויב ניט אינגאנצן פאלש", — לויטעט די דערקלערונג.

די אגריקולטורעלע אנטוויקלונג

ריידנדיק וועגן דער אגריקולטורעלער אנטוויקלונג פונ׳ם לאנד, זאגט די דערקלערונג:

"די רעגירונג אנערקענט, נאך דער אונטערזוכונג געמאכט פון לארד סימפסאן, אז א מעטאדישע אנטוויקלונג אויף דעם געביט איז טאקע נויטיק, כדי צו פארזיכערן דעם בעסערן געבריוך פון׳ם באדן. אזוי אבער ווי עס קאנען ניט דערגרייכט ווערן קיין געהאריקע רעזולטאטן סיידן דורך יאגן פון ארבעט, איז עס זייער דערפריינענד, וואס די אידישע ארגאניזאציעס האבן דערווייל אין זייער באזיץ גרויסע רעזערוון פון באדן, וואס זיינען נאך ניט באזעצט און ניט אנטוויקלט, און זייער ארבעט קאן אנגיין ווייטער אז איבעריריס, בעת אלגעמיינע שריט פאר דער אנטוויקלונג פונ׳ם לאנד וועלן אויסגעארבעט ווערן, פון וועלכע סיי די אידן און סיי די אראבער וועלן גלייך געניסן".

אזוי לאנג׳ווי די רעזולטאטן זיינען נאך ניט דערגרייכט געווארן, זאגט די דערקלערונג, וועט ד׳ רעגירונג מוזן אנהאלטן א פולשטענדיקן קאנטראל איבער דער טראנספערירונג פון וועלכן ס׳איז באדן, זאגט די דערקלערונג, און אזא טראנספערירונג וועט דערלייבט ווערן נאר דאן, ווען דאס זאל ניט שטערן די פלענער פון דער רעגירונג פאר דער אגריקולטורעלער אנטוויקלונג.

סימפסאָנס באריכט רעקאָמענדירט אָפּשטעל פון אימיגראַציע ביז׳ן צענזוס

לארד סימפסאן באריכט, פארעפנטלעכט צוזאמען מיט דער רעגירונגס פאפיר לויטיק דערקלערונג, אנטהאלט בקיצור די פאלגנדיקע פונקטן:

ער רעקאמענדירט דעם אפשטעל פון דער אידישער אימיגראציע ביז דער צייט וואס וועט גענומען ווערן, אז ער קריטיקירט שארף די מעטארן באנוצט ביז איצט פון די אידישע אגענטורן בנוגע קאלאניזאציע און אימיגראציע. ער לויטעט:

"עס איז ניט ריכטיק, אז בעת עס זיינען דא אראבישע ארבעטער אז ארבעט, זאלן אידישע ארבעטער פון פרעמדע לענדער אימפארטירט ווערן אויסצופילן די פרייע ארבעטס פלעצער", — און ער רעקאמענדירט דערפאר דעם פולשטענדיקן אפשטעל פון אימיגראציע, ביז דער צייט וואס וועט געגומען ווערן קומענדיקן יאר, און ביז פארשיידענע שריט וועלן אנגענומען ווערן צו קאלאניזירן די אראבער, שאפנדיק אזוי מעגלאכקייטן פאר נייע קאלאניסטן.

דער באריכט באריכט אפילו די עגסט וואס קומען קיין ארץ-ישראל, וועלכע פלעגען ביז איצט קאנען פארבלייבן אין לאנד אויב עס פלעגט זיך פאר זיי געפינען ארבעט. לארד סימפסאן רופט זיי אן "כלר־מר׳שטדיקע רייזנדע", און פארדערט, אז זיי זאלן באהאנדלט ווערן ווי פערזאנען וואס זיינען אומגעזעצלאך אריינגעקומען אין לאנד און זיי זאלן ארויסגעשיקט ווערן און דער יונגערמאן איז לעצטן אוונט אפגעשיקט געווארן פון דאנען.

אזוי ווי דער יונגערמאן איז אן אנטלאפענער סאלדאט פון פוילן און זיין דעפארטאציע איז פאר אים געפערלאך, האט דער אימיגראנטן היקף פאראיין אנגענומען דרינגנדיקע מיטלען קעגן דער גזרה, און דעם. א. א. היפּס איז ארויסגעשיקט געווארן אויפ׳ן פאראיינס חשבון מיט׳ן זעלבן צוג קיין אטאוואַ, צו פועל׳ן מען זאל בטל מאכן די גזרה.

(::)

רעגיסטראַציע פאַר אָוונט קורסן ענדיקט זיך די וואָך

ווי די לערער פון פרץ־שול מעלדן, האבן זיך שוין עטלאכע און זיבעציק קורסאנטן פארערגיסטרירט פאר די אוונט־קורסן וואס זיי האבן געעפנט. זיי בעטן צו מעלדן אז די רעגיסטראציע וועט געשלאסן ווערן די וואך, און די וואס האבן בדעה צו רעגיסטרירן זיך מוזן עס גלייך טאן.

(::)

צוריק מאנגל אין פּלאץ

האבן אין היינטיקער אויסגאבע געמוזט ארויסגלאזן ווערן ביידע ראמאנען. דער "קאלענדאר" איז איבערגעלאזן געווארן אויף מארגן.

אימיגראַנטן הילף פאַראיין זוכט רעטן אידישן יונגנמאַן פון דעפּאָרטאַציע

פאקטיש צום ערשטן מאל אין דער געשיכטע, האט עס דא פאסירט, אז א אידישער אימיגראנט איז פאראורטיילט געווארן צו דעפארטאציע פאר "מאלן צו לאסט".

דער אידישער אימיגראנט, א יונגערמאן, איז געווארן דא קראנק און איז א לאנגע צייט געלעגן אין א הינז שפּיטאל. זיין משפחה דא האט ניט געעגאלט די בילס, און די זאך איז אריבער צו דעם אימיגראציע דעפארטמענט, וואס האט אים פאראורטיילט צו דעפארטירונג.

ליידער האט קיינער ווענן דעם ניט געלאזט וויסן באציטנט דעם איד. אימיגראנטן היקף פאראיין. מר. מ. א. גרעי, סעקרעטאר, האט זיך פון דעם דערוואוסט ערשט לעצטן שבת, און ווען ער האט דערהערט דערנאך אז יענער דארף דעפארטירט ווערן שוין מאנטאג, איז ער, צוזאמען מיט מיס א. א. היפּס, אוועקגעלאפן זונטאג צום אימיגראציע קאמישאנער דזשעלי. מיט׳ן חסכם פונ׳ם פרעזידענט, ס. ה. גרין, האט ער געוואלט גארנאנטירן דאס געלט צום שיפטאל, מען זאל דעם יונגמאן ניט דעפארטירן.

אויף זיין בקשה האט מר. דזשעלי גלייך טעלעגראפירט ווענן דעם קיין אטאוואַ, אבער פון אטאוואַ האט מען אפגעזאגט, אז מען דארף אין דער געלעגענהייט פון דער אנקומען פון דער אנגעלעגענהייט פון דער אנקומען פון דער אנגעלעגענהייט פון דער אנקומען פון דער אנגע